

Brussel, 22 april 2015
(OR. en)

8095/15

JEUN 31
EDUC 107
SOC 243

NOTA

---

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
nr. vorig doc.:	7854/15 JEUN 23 EDUC 94 SOC 225
Betreft:	Jongeren mondiger maken met het oog op politieke participatie in het democratische bestel in Europa - <i>Oriënterend debat</i> (Openbaar debat overeenkomstig artikel 8, lid 2, van het reglement van orde van de Raad [op voorstel van het voorzitterschap])

Na raadpleging van de Groep jeugdzaken heeft het voorzitterschap de bijgaande discussienota opgesteld, die als uitgangspunt zal dienen voor het oriënterend debat van de ministers van Jeugdzaken tijdens de zitting van de Raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport op 18 en 19 mei 2015.

"Jongeren mondiger maken met het oog op politieke participatie in het democratische bestel in Europa"

Discussienota van het voorzitterschap

Inleiding

Politieke participatie staat centraal in de Europese democratieën, en verkiezingen blijven voor burgers het belangrijkste instrument om in de politiek gehoord te worden. Een lage en dalende opkomst kan de democratische legitimiteit van een regering ondermijnen. Een van de gevaren is dat een lager dan gemiddelde participatiegraad van jongeren de motivatie van regeringen om jongeren in het besluitvormingsproces te betrekken of werkelijk rekening te houden met hun behoeften kan verminderen. Dit leidt er dan waarschijnlijk weer toe dat jongeren minder bereid en in staat zijn aan de politiek deel te nemen.

Tegelijk lijkt onderzoek erop te wijzen dat de politieke participatie van jongeren eerder veranderd dan verminderd is: jongeren vinden nieuwe manieren om te participeren en wat hen bezighoudt en hun zorgen baart naar buiten te brengen.¹

Het voorzitterschap is van mening dat de mogelijkheid om op jonge leeftijd politieke participatie in eigen omgeving en op lokaal niveau te ervaren, voor jongeren cruciaal is om betrokken burgers te worden. Het ministerieel debat heeft ten doel dat er gezamenlijk wordt nagedacht over mogelijke oplossingen en beste praktijken inzake het verhogen van de politieke participatie van jongeren in het democratische bestel in Europa.

---

¹ Cammaerts, Bart et al. (2014): The Myth of Youth Apathy: Young Europeans' Critical Attitudes Toward Democratic Life, in: American Behavioral Science, Vol. 58(5), blz. 645-664.

Participatie in het democratische bestel is een grondrecht, dat is erkend in artikel 10, lid 3, VEU van het Verdrag van Lissabon (2009) en maakt onlosmakelijk deel uit van de bepalingen inzake Europees burgerschap: "Iedere burger heeft het recht aan het democratisch bestel van de Unie deel te nemen." Daarnaast staat in artikel 165 VWEU van het Verdrag van Lissabon, meer bepaald in verband met jonge Europese burgers, dat het optreden van de EU er onder meer op gericht moet zijn: "de deelneming van jongeren aan het democratisch leven van Europa aan te moedigen."

Stand van zaken

Een dalende opkomst is een gemeenschappelijke tendens in Europa en jonge stemgerechtigden gaan minder stemmen dan de algemene bevolking. De totale opkomst is bij alle nationale verkiezingen in EU-lidstaten gedaald, van een gemiddelde van 83% in de jaren tachtig tot 65% bij de laatste gehouden verkiezingen. Dit fenomeen is deels verbonden met jeugdabsenteïsme, in de zin dat een dalende opkomst onder jongeren leidt tot absenteïsme tijdens het verdere leven.²

Ook in de verkiezingen voor het Europees Parlement is de opkomst sinds 1979 bij elke verkiezing gedaald. In 2014 hebben slechts 28% van de min-25-jarigen gestemd, in vergelijking met de 42,6% opkomst van de gehele bevolking.³

Volgens Eurobarometer gaven 79% (gemiddelde EU-27) van de respondenten (tussen de 15 en 30 jaar oud) aan dat ze niet zouden overwegen zich op een bepaald punt in hun leven in een politieke verkiezing kandidaat te stellen⁴.

---

² Bouza Garcia, Luis (2013): Addressing Youth Absenteeism in European Elections, beschikbaar op: http://www.youthforum.org/assets/2014/02/YFJ-LYV_StudyOnYouthAbsenteeism_WEB.pdf

³ Uitslagen van de verkiezingen van het Europees Parlement, beschikbaar op: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/nl/election-results-2014.html>
Postelectoraal onderzoek 2014, sociaaldemografische bijlage, beschikbaar op: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2014/post/post_ee2014_sociodemographic_annex_nl.pdf

⁴ European Commission (2013), Flash Eurobarometer No 375, European Youth: Participation in Democratic Life, beschikbaar op: http://ec.europa.eu/youth/library/reports/flash375_en.pdf

De kloof tussen de democratische instellingen in Europa, hun vertegenwoordigers en politieke partijen enerzijds en de jonge burgers van Europa anderzijds lijkt breder te worden. Het is evenwel de vraag of dit een vermindering dan wel een verandering van de politieke participatie van jongeren in de maatschappij betekent.

Het is bijvoorbeeld opvallend dat jongeren enerzijds vaak ondervertegenwoordigd zijn in publieke ambten, dat hun belangen in de politiek vaak terzijde worden geschoven en dat er meer kans is dat ze niet deelnemen aan verkiezingen. Anderzijds zijn jongeren toch meer dan andere leeftijdsgroepen geneigd in democratie te geloven en te geloven dat stemmen een doeltreffend mechanisme is om besluitvorming te beïnvloeden⁵. Ze zijn zelfs het meest geneigd er ambitieuze of idealistische ideeën op na te houden over hoe democratische participatie er zou moeten uitzien. Ten slotte zijn jongeren ook oververtegenwoordigd in onderwerpspecifieke, meer ad-hoc- en campagnematige vormen van politieke participatie⁶, bijvoorbeeld betogingen en stakingen, het starten of ondertekenen van een petitie, het toetreden tot belangengroepen, vrijwilligerswerk en schenkingen voor een goed doel of liefdadigheid, het boycotten van een product, deelname aan socialemediaenquêtes, enz. Dit wijst op complexe patronen in de politieke participatie van jongeren. Onderzoek toont aan dat politieke participatie voor veel jongeren begint bij nabijheid, eerst en vooral op het lokale niveau. Op het lokale of regionale niveau krijgen jongeren de kans om het rechtstreekse effect van hun betrokkenheid waar te nemen en in een democratie op kleine schaal te participeren.⁷

---

⁵ EACEA (2013a): Political Participation and EU Citizenship: Perceptions and Behaviours of Young People, beschikbaar op: <http://eacea.ec.europa.eu/youth/tools/documents/perception-behaviours.pdf>

⁶ Sloam, James (2013): "Voice and Equality": Young People's Politics in the European Union, in: West European Politics, Vol. 36(4), blz. 836-858.

⁷ Cammaerts, Bart et al. (2014): The Myth of Youth Apathy: Young Europeans' Critical Attitudes Toward Democratic Life, in: American Behavioural Science, Vol. 58(5), blz. 645-664.

De rol van de jeugdsector in het bevorderen van de democratische waarden

Jongeren zijn gefrustreerd door hun sociale en politieke uitsluiting, die door de beleidsrespons van de overheid op de financiële crisis nog is verergerd en nemen in toenemende mate hun toevlucht tot protestpolitiek (zoals betogingen), maar ook tot politiek extremisme of geweld⁸. Dat toont aan waarom het vergroten van de deelname van jongeren aan de conventionele politieke processen bereiken zo belangrijk is.

In de verklaring van de EU-ministers van Onderwijs op hun informele bijeenkomst van 17 maart 2015 te Parijs⁹ wordt gewezen op het belang van inspanningen ter voorkoming en bestrijding van marginalisering, onverdraagzaamheid, racisme en radicalisering en ter instandhouding van een kader van gelijke kansen voor iedereen. In de verklaring staat het volgende: Kinderen en jongeren zijn onze toekomst en moeten de mogelijkheid krijgen die toekomst vorm te geven. We moeten onze inspanningen ter voorkoming en bestrijding van marginalisatie, onverdraagzaamheid, racisme en radicalisering en voor het behoud van een kader van gelijke kansen voor iedereen bundelen. We moeten voortbouwen op de zin voor initiatief van kinderen en jongeren en op de positieve bijdrage die zij door participatie kunnen leveren, en tegelijk opnieuw uitkomen voor de gemeenschappelijke fundamentele waarden waarop onze democratieën zijn gegrondvest.

In dat verband is het belangrijk te benadrukken dat de jeugdsector en jeugdwerk bij het tot stand brengen van een hechtere samenleving een belangrijke rol spelen, met name door aan persoonlijke ontwikkeling bij te dragen, door de waarden van sociale insluiting, culturele diversiteit en actieve burgerzin te bevorderen, en door ontmoetingsgelegenheden voor leeftijdsgenoten te bieden die gebaseerd zijn op respect en verdraagzaamheid. Jeugdwerk speelt een doorslaggevende rol bij het bereiken van alle jongeren en dus ook van gemarginaliseerde jongeren en jongeren die geen werk hebben en geen onderwijs of opleiding volgen.

---

⁸ Sloam, James (2013): 'Voice and Equality': Young People's Politics in the European Union, in: West European Politics, Vol. 36(4), blz. 836-858.

⁹ Verklaring over de bevordering, via het onderwijs, van burgerschap en de gemeenschappelijke waarden van vrijheid, verdraagzaamheid en non-discriminatie.

Door de gestructureerde dialoog aangereikte oplossingen

Teneinde nader te onderzoeken hoe jongeren moeten worden aangemoedigd om actiever aan het democratisch bestel van onze landen deel te nemen, zijn 220 jongeren en beleidsmakers uit heel Europa bijeengekomen in de Jeugdconferentie van de EU, getiteld "Jongeren mondiger maken met het oog op politieke participatie in het democratische bestel in Europa" van 23 tot en met 26 maart in Riga. Na drie dagen van plenaire vergaderingen en workshops in de conferentie zijn er gezamenlijke aanbevelingen uitgevaardigd waarin rekening is gehouden met de voorstellen van meer dan 40.000 jonge Europeanen die hebben deelgenomen aan het brede raadplegingsproces in het kader van de gestructureerde dialoog¹⁰, dat vier maanden vóór de conferentie in Riga heeft plaatsgevonden. Deze gezamenlijke aanbevelingen zijn opgenomen in de bijlage dezes.

Afgevaardigden deden voorstellen over diverse op lokale, regionale en Europese niveaus te nemen maatregelen: op school een participatiecultuur creëren, jongeren in de politieke besluitvorming betrekken, de contacten en afspraken van beleidsmakers met jongeren verbeteren, de rol van jeugdwerk voor de politieke emancipatie van alle jongeren versterken, jeugdvriendelijke instrumenten voor politieke participatie ontwikkelen en directe en lokale democratie nader uitwerken.

De gestructureerde dialoog is een uniek participatieproces waardoor jongeren uit heel Europa hun visies over een groot aantal vraagstukken uiteen kunnen zetten in een directe dialoog met beleidsmakers. De resultaten en de actieve deelname van jongeren en beleidsmakers zijn voor het voorzitterschap van grote waarde.

---

¹⁰ Zoals in de resolutie van de Raad over een nieuw kader voor Europese samenwerking in jeugdzaken (2010-2018) staat, biedt de gestructureerde dialoog met jongeren en jeugdorganisaties "een forum voor een permanent gezamenlijk beraad over de prioriteiten, de uitvoering en de evaluatie van de Europese samenwerking in jeugdzaken".

Ministerieel debat

Het voorzitterschap wil verdere vooruitgang boeken bij het vinden van mogelijke oplossingen en beste praktijken inzake het verhogen van de politieke participatie van jongeren in het democratische bestel in Europa. De ministers wordt in dit verband verzocht zich te buigen over de volgende vragen:

1. Wat zijn op alle niveaus de dringendste maatregelen om een grotere politieke participatie van jongeren in traditionele democratische mechanismen (zoals verkiezingen) te bewerkstelligen?
2. Wat zijn de dringendste maatregelen om mainstreampolitiek aantrekkelijker en interessanter voor jongeren te maken en om de algehele interesse en bereidheid van jongeren om een actieve rol in het democratisch bestel van Europa te spelen te verhogen?
3. Welke specifieke maatregelen zijn er nodig om contact te leggen met jongeren die voor extremisme en in potentie voor radicalisering vatbaar zouden kunnen zijn?

**Joint Recommendations of the EU Youth Conference
(Riga, 23-26 March 2015)**

In the framework of the EU Youth conference, youth representatives, together with representatives from Member States have gathered to reflect on solutions to empower young people for participation in political processes.

Create a Culture of Participation At School

- 1) Member States should introduce and support a framework in educational institutions, such as students councils or other student initiatives that enable and ensure the engagement of students to take part in the decision-making of the school system. Other forms of civic engagements such as volunteering should also be recognised by the educational institutions in order to stimulate a culture of participation.

- 2) Member States should further develop or include civic education in the curricula at all levels of formal education, bringing a local, national and European perspective. Formal education providers must include non-formal learning methodologies to encourage critical thinking and enable young people from all backgrounds to develop attitudes and values to participate actively in the society.

CULT Committee is invited to advance the civic education discussion in the European Parliament.

Involving young people in political decision-making

- 1) In order to further involve young people in democratic life, Member States and local authorities are invited to implement pilot programmes starting at local level, where voting age is lowered to 16, accompanied by the adequate preparation, including quality civic education.
- 2) By implementing transparent, sustainable and collaborative structures and providing financial support, authorities on the local, regional and national levels should ensure full participation of youth NGOs in decision making processes of the policies that affect young people.

Enhancing policy makers' engagement and commitment with young people

- 1) European Commission and Member States should put in place a framework to engage policy makers, providing them with all the necessary tools to involve young people and youth organizations in developing, implementing and evaluating the policies that affect them through shared decision-making.
- 2) Policy makers on all levels, should continuously perform an open political culture of communication using multiple youth targeted methods in order to increase transparency and accountability of the policymaking process.

Strengthening the role of youth work for political empowerment of all young people

- 1) The crucial role of youth work for fostering a political participation which is based on the values of diversity, human rights, democracy and on critical thinking, should be strengthened and socially and politically recognized by the European Commission and Member States. Therefore, youth work should be provided with the necessary resources, support structures and formal recognition.

- 2) EU institutions and Member States are encouraged to put up cross-sectorial initiatives and long-term partnerships at all levels with youth workers and non-governmental organizations, with the aim of transferring knowledge and developing political participation competencies of all young people, especially those with fewer opportunities.

Developing youth friendly tools for political participation

- 1) To ensure access of young people to information and opportunities to experience online tools for political participation, Member States should ensure that trainings on the existence of such tools are provided for teachers and other professionals working with young people.
- 2) Private and public organisations should involve young people in the development, implementation and monitoring of online tools for youth political participation., To ensure recognition of young people's participation and sustain their involvement in political processes, online tools should be complemented by offline methods and have a follow-up phase in which decision-makers reflect on how young people's contributions were taken into account.

Developing local and direct democracy

- 1) Member States and youth organisations should acknowledge and make better use of alternative forms of young people's political engagement (e.g. arts, sports) aiming to enrich the debate and decision-making processes.
- 2) Member States, local or regional authorities should encourage the establishment and the strengthening of local and regional youth councils or other equivalent youth platforms that should be open, inclusive and sustainable in order to enable young people from all backgrounds to participate and be involved in decision-making processes in accordance with the *Revised European Charter on the Participation of young people* in local and regional life (Congress of Local & Regional Authorities, Council of Europe).

Increasing synergies and cooperation between different actors

- 1) In order to involve young people in political processes and to enable easy and sustainable collaboration between all relevant stakeholders, the EU institutions and Member States should develop or improve coordinated cross-sectorial communication at all levels.

  - 2) We call on the European Commission to set the ground for a progressive implementation of a youth impact assessment of all EU policies. This should involve all relevant stakeholders to ensure the sustainability and effectiveness of policies affecting young people's lives, thus increasing the attractiveness of political participation for young people.
-